

DM nummer: 984546

Informatieavond uitbreiding KWA stap 1 omgeving Lopikerwaard

Datum: 26-10-2015

Tijd: 20:00 – 22:00 uur

Korte samenvatting van de avond

Inleiding van de avond

Bert de Groot, hoogheemraad van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) heet iedereen van harte welkom vanuit zijn functie als gebiedsportefeuillehouder. Bert vertelt kort over de reden van deze avond, capaciteitsuitbreiding van de Kleinschalige WaterAanvoorziening (KWA). Voor dit project zijn ook maatregelen aan het watersysteem in de Lopikerwaard nodig. De avond heeft twee doelen:

1. de belanghebbenden in het gebied te informeren over het project.
2. inventariseren van de ervaring met de huidige Kleinschalige WaterAanvoorziening en het verzamelen van gebiedskennis over de werking van het watersysteem in relatie tot de aanwezige functies.

Dit gebeurt met een plenair deel met een presentatie en een informatiemarkt waarbij de aanwezigen per onderwerp informatie kunnen halen. De verschillende onderwerpen zijn: KWA routes, grondzaken, KRW/gezond water en beheer en onderhoud.

Daarnaast vertelt Bert wat zijn functie als dagelijks bestuurder bij het waterschap inhoud. Als gebiedshoogheemraad is hij het eerste bestuurlijke aanspreekpunt voor de inwoners in de Lopikerwaard. Indien nodig is hij namens het bestuur aanwezig bij informatieavonden. Vervolgens stelt hij Bernard de Jong voor. Bernard is ook hoogheemraad en projectportefeuillehouder van het project Capaciteitsuitbreiding KWA stap 1. Bernard is inhoudelijk verantwoordelijk voor het project.

Vervolgens neemt Liesbeth van Doorn, omgevingsmanager van het project het woord. Liesbeth geeft een toelichting op de inhoud van het project.

Waarom is dit project nodig?

De uitbreiding van de capaciteit van de Kleinschalige WaterAanvoorziening is een onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater. In de toekomst zal door klimaatverandering en sociaal-economische veranderingen, vaker een tekort aan zoet water in bepaalde gebieden van Nederland voorkomen. Het Deltaprogramma Zoetwater is een landelijk programma met als doel er te voor te zorgen dat er in de toekomst in heel Nederland voldoende zoet water beschikbaar is. Voldoende zoet water is van belang voor waterveiligheid, productie en waterkwaliteit.

Wat is de Kleinschalige WaterAanvoervoorziening?

De Kleinschalige WaterAanvoervoorziening (KWA) is een calamiteitensysteem. Hij treedt alleen in werking tijdens extreem droge perioden, in combinatie met lage rivierafvoeren. In die situaties zal via het beheergebied van De Stichtse Rijnlanden, actief extra zoetwater aan West-Nederland geleverd worden. Dit water is met name bestemd voor het beheergebied van hoogheemraadschap van Rijnland. De laatste keren dat dit systeem in gebruik was, was in de zomers van 2003 en 2011. Uit evaluatie van deze gebeurtenissen en de verwachte klimaatveranderingen blijkt dat de huidige capaciteit van de KWA te laag is.

Daarom is op landelijk niveau besloten de capaciteit de komende jaren uit te breiden van de huidige 7 naar 15 kubieke meter per seconde. Het grootste deel van dit water wordt aangevoerd via de Oude Rijn bij Bodegraven. Een klein deel gebeurt dit via de Gekanaliseerde Hollandse IJssel bij Gouda.

De huidige verwachting is dat de inzet van de KWA ééns per acht jaar, voor maximaal 3 aaneengesloten maanden zal gaan voorkomen.

Een gedeelte van het water komt uit de Lek. Bij gemaal de Koekoek wordt het water ingelaten. Dit stroomt vervolgens via de Lopikerwaard naar gemaal de Keulevaart, die het water op de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel pompt. In de huidige situatie is dit ongeveer 2,9m³/s. Dit wordt in de toekomst uitgebreid naar 5,6m³/s. Het gaat om extra water, bovenop de benodigde capaciteit van 2,9 m³/s voor het eigen watersysteem; in totaal wordt er in de toekomst dus 8,5 m³/s water bij de Koekoek ingelaten).

Hoe kan het doel 'voldoende zoetwater op de juiste plek in de toekomst' worden behaald?

Om dit te kunnen realiseren moeten verschillende zaken worden verkend. Welke route van gemaal de Koekoek naar gemaal de Keulevaart is het meest geschikt om dit water door te kunnen voeren? En zijn er maatregelen nodig die ervoor zorgen dat er geen wateroverlast of andere problemen ontstaan in dit gebied?

Het project bevindt zich nu in deze verkennende fase. Als start van de verkenning maakt het waterschap een hydrologisch model waarmee de effecten van de extra wateraanvoer op de watergangen inzichtelijk worden gemaakt. Ook kunnen zo meerdere routes door de Lopikerwaard van de Koekoek naar de Keulevaart worden verkend.

Een van de mogelijke maatregelen die getroffen zou kunnen worden is het verbreden van watergangen. Het is nu nog niet duidelijk of dat nodig is, op welke plaats en met welke breedte. Dit beeld volgt uit de hydrologische berekeningen.

Vragen

Tijdens en na de presentatie zijn door de aanwezigen vragen over het project gesteld. Deze staan hieronder beschreven.

V: De inlaat bij Gouda, ligt die in de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel?

A: Nee, die inlaat ligt in de Hollandsche IJssel bij Gouda.

V: Waarom gaat de helft van het water voor KWA niet via gemaal de Pleyt? Dan hoeft niet alles via de Keulevaart en hoeven de watergangen ook niet breder.

A: Dat is onderzocht, maar het monumentale centrum van Oudewater is voor de KWA een bottleneck. Tijdens een KWA situatie wordt er via het Noordergemaal in Nieuwegein extra water door de Gekanaliseerde Hollandse IJssel gevoerd. Hiermee wordt de capaciteit van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel bij Oudewater volledig benut. Om nog meer water door Oudewater te voeren, zullen maatregelen getroffen moeten worden die hoge kosten met zich meebrengen. De route via de Pleyt blijft nog wel als een van de mogelijkheden voor Stap 2 (2021-2028) in beeld. Voorlopig is het nog helemaal niet zeker dat die route gebruikt gaat worden.

V: Heeft u in het ontwerp het verdiepen van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel ook meegenomen?

A: Ja, het baggeren en verdiepen van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel is meegenomen in het project.

V: Wanneer wordt de Gekanaliseerde Hollandse IJssel uitgediept?

A: Vooralsnog is de planning na de bouwvak van 2016.

V: Welke watergang wordt verbreed/uitgediept?

A: Het is nog niet zeker welke watergangen verbreed moeten worden en in welke mate dit nodig is. Daarbij zijn verschillende routes mogelijk. Het waterschap is op dit moment aan het verkennen welke routes het meest geschikt zijn. Hiervoor wordt o.a. gebruik gemaakt van modelberekeningen. Ook de voorkeur die er in het gebied is wordt meegenomen.

V: In 2003 en 2011 heeft de KWA ook gedraaid. Het water stond toen erg hoog, wat slecht is voor de slootkanten. De kanten kalven af en de planten gaan dood. Hoeveel gaat het water in de toekomst omhoog?

A: Dat weten we nog niet. Het doel is om de waterstanden binnen de marges van het peilbesluit te houden, dus weinig verhoging. Dat kan wel betekenen dat de watergangen mogelijk breder moeten worden.

Weerstand in de watergang zorgt voor opstuwing van water en dus verhoging van het peil. Dat kan worden veroorzaakt door onvoldoende breedte of diepte, maar ook door begroeiing of vernauwingen bij bruggen. Hoe ruimer het watersysteem, hoe minder opstuwing en dus een lagere waterstand. De waterstanden zijn mede afhankelijk van hoe breed de watergangen kunnen worden en hoe andere knelpunten opgelost worden, zoals het verbreden van stuwen.

V:Maakt het bergen van overtollig (smelt)water in natte perioden het mogelijk om zoetwatertekorten in de zomer aan te vullen en daarmee het project overbodig?

A: Nee, de hoeveelheid water die dan geborgen moet worden is veel te groot. Die ruimte is er niet.

V: Waarom wordt de Algerakering (stormvloedkering Hollandsche IJssel) niet verbouwd, zodat deze ook voor de KWA toepasbaar is?

A: Daar is onderzoek door Rijkswaterstaat naar gedaan, maar deze oplossing is afgefallen. De redenen hiervoor zijn onder andere de hoge kosten voor de technische aanpassingen en de vertraging voor scheepvaart doordat deze gebruik moeten maken van de sluis. De Capaciteitsuitbreiding KWA stap 1 is een relatief kleine en wordt daarom in andere oplossingen gezocht.

V: Maar je weet toch dat een grotere uitbreidingsstap van de KWA er ooit van gaat komen? Waarom dan niet nu al investeren?

A: Helaas kunnen we nog niet precies voorspellen hoe groot de behoefte aan zoet water de komende decennia gaat worden. Daarom is ervoor gekozen om in dit stadium de huidige KWA uit te breiden. Het aanpassen van de Algerakering is een veel ingrijpender maatregel waarvan de noodzaak op dit moment niet zeker is.

V: Het getijde-effect (eb en vloed) in de Lek loopt tot Hagestein. Hoe kun je dan zoetwater via de Koekoek inlaten als dit ook zout is?

A: Het eb- en vloedeffect is iets anders dan de zouttong waar we het nu over hebben. Het hoogteverschil van eb en vloed heeft inderdaad effect tot aan Hagestein. Dit komt doordat de vloed extra tegendruk aan het water geeft en opstuwt. De zouttong komt echter veel minder ver en niet tot aan de Koekoek. Uit berekeningen van het Rijk blijkt dat dit ook in de toekomst het geval zal blijven. Op die locatie kan dus altijd zoetwater ingelaten worden.

V: Waarom wordt er geen zoetwater vanuit het IJsselmeer ingelaten naar West-Nederland?

A: Dit is ooit gedaan via de zogenaamde Tolhuissluisroute. Dit bleek echter geen goede en efficiënte route. Er moesten veel lastige maatregelen getroffen worden om deze route tot stand te krijgen en er zaten veel nadelige gevolgen aan.

Er is ook nagedacht over een pijpleiding vanuit het IJsselmeer naar West-Nederland, maar dit is ontzettend duur.

V: Waarom wordt de Dode en Enge IJssel niet hersteld om extra water aan te voeren via de Gekanaliseerde Hollandse IJssel?

A: De afweging van maatregelen is landelijk gemaakt. Deze keuze voor stap 1 van de capaciteitsvergroting is gemaakt om in de Lopikerwaard naar oplossingen te zoeken, omdat dit het meest kosteneffectief is. Daarnaast geldt ook voor deze maatregel dat het monumentale hart van Oudewater een bottleneck is.

V: Het waterschap heeft grond nodig om de maatregelen uit te voeren. Op welke manier wil het waterschap die verkrijgen?

A: Dat kan op vele manieren. Daarover willen we met u in gesprek en dat is ook een van de redenen dat we nu al het gebied informeren.

V: In de Lopikerwaard is men druk bezig met Kaderrichtlijn Waterdoelstellingen en gezonde sloten. Wat voor gevolgen heeft het project hierop? Als het water stijgt, zijn de inspanningen heel snel tenietgedaan doordat de planten afsterven en de waterkwaliteit verandert.

A: Het doel van de uitbreiding is om de waterstand minder ver te laten stijgen dan in 2003 en 2011. Daarnaast is het een goed punt om de gevolgen voor de (water)kwaliteit te onderzoeken. Dat nemen we mee in deze verkenning.

V: Is het water van de Lek wel schoon?

A: Daar wordt ook nog onderzoek naar gedaan. In 2011 kwam er tijdens de KWA veel water uit de Lek de Lopikerwaard in. Uit metingen van het waterschap is gebleken dat dit juist een positief effect had op de waterkwaliteit. Uit het gebied komen nu echter tegenstrijdige geluiden. Dat gaan we dus onderzoeken.

V: De Lansing is door het baggeren de afgelopen jaren al flink afgekalfd. Is de Lansing daardoor niet al breed genoeg?

A: We hebben de Lansing een tijd geleden helemaal ingemeten en uit die metingen is gebleken dat de Lansing niet of nauwelijks breder is geworden sinds de aanleg daarvan. Of de Lansing breed genoeg is voor de capaciteitsuitbreiding van de KWA wordt in het hydrologische model bekeken.

V: Gemaal Gouda is sinds kort geautomatiseerd, waardoor het gemaal niet alleen tussen 8 en 17 uur kan draaien. Helpt dat niet bij het oplossen van het probleem? Het gemaal hoeft nu alleen tijdens de vloedperiode uit, toch?

A: Nee, de verzilting van de Hollandsche IJssel zorgt er in droge perioden voor dat het gemaal tijdens eb én vloed (de hele dag dus) niet bruikbaar is.

V: Hoe breed moeten de Lansing worden?

A: Dat is nog niet bekend. Daar wordt aan gerekend met een hydrologisch model. De resultaten zijn eind december, begin januari bekend.

V: Waar en waarvoor is het zoete water nodig? Is het mogelijk in kaart te brengen waar het nodig is?

A: Voldoende zoetwater is cruciaal voor de stabiliteit van dijken en stedelijke bebouwing en de drinkwater- en elektriciteitsvoorziening. Waterafhankelijke sectoren, zoals landbouw, scheepvaart en veel industrieën, zijn voor hun productie afhankelijk van zoetwater. Ook

waterrijke natuur, veenweide gebieden (bodemdaling tegengaan), het leefmilieu in de steden en de volksgezondheid zijn afhankelijk van voldoende zoetwater.

Om dit voor de toekomst te borgen is er in de afgelopen jaren van het Deltaprogramma zoetwater onderzoek gedaan naar de hoeveelheid water die daarvoor nodig is. Daarbij is gekeken naar drie perioden: tot 2021, tot 2028 en tot 2050. Daarnaast is voor de klimaatmodellen een schatting gemaakt hoe het er in 2100 uitziet. Hieruit blijkt dat voor de KWA een debiet (hoeveelheid water dat per tijdseenheid door een watergang stroomt) van 15 m³/s voor 2021 nodig is.

Voor de volgende stappen zal er nog meer ingezoomd worden op de watervraag. Daarnaast zal ook met de waterafhankelijke sectoren worden gekeken waar besparing op zoetwater mogelijk is. De overheid gaat duidelijk maken waar de grens van haar verantwoordelijkheid ligt en wat het restrisico voor de gebruiker is. Belangrijk hiervoor is een eenduidig beeld van de waterbeschikbaarheid en het in beeld brengen van de kosten en baten van de levering van (zoet)water. Maar er moeten ook criteria komen voor het maken van afspraken met de gebruikers en duidelijkheid over hoe om te gaan met restrisico's. Gebruikers en overheden kunnen zo tijdig inspelen op veranderingen en schade voorkomen. Daarbij moet het ook bijdragen aan 'zoetwaterbewustzijn' en zuinig omgaan met water stimuleren.

V: Wij denken dat het huidige watersysteem in de Lopikerwaard goed geregeld is en zien geen reden om dat te veranderen. Wat is de borg voor de Lopikerwaard als er, als gevolg van de KWA, toch schade ontstaat?

A: De KWA is een bestaande afspraak en wordt nu al ingezet, ook in de Lopikerwaard (2003 en 2011). Het doel is om een oplossing te bedenken waardoor er bij capaciteitsuitbreiding zo min mogelijk schade zal ontstaan. Daarom nemen we u nu al mee in de verkenning. Uw input en ervaring met de vorige KWA perioden zijn zeer welkom. Op onze webpagina over de KWA hebben we speciaal daarvoor een interactieve kaart gezet. Hier kunt u uw ervaringen en opmerkingen kwijt.

Aanvulling van Bert: Misschien is het goed om aan het ontwerp een risicoparagraaf toe te voegen waarin staat beschreven welke overlast/schade kan ontstaan en hoe daar mee omgegaan wordt.

A: Dat is een goed voorstel, doen we.

V: Is er gekeken om de oorzaak van het probleem op te lossen: de zouttong terugdringen?

A: Ja, er zijn verschillende oplossingen bedacht, zoals een bellenscherm en het bouwen van een grote sluis in de Nieuwe waterweg. Het is echter ook een financiële afweging. Zo is het bouwen van een sluis in de Nieuwe Waterweg ontzettend duur en zorgt dit voor een belemmering voor de scheepvaart. Er wordt momenteel ook met Rijkswaterstaat en het Havenbedrijf Rotterdam gesproken om de Nieuwe Waterweg niet zomaar uit te diepen (verdieping is een grote wens van het Havenbedrijf om mee te kunnen blijven doen met de concurrenten). Een verdieping heeft namelijk ook nadelige gevolgen voor de verzilting.

V: Is het mogelijk om via de Vlist extra water aan te voeren naar de Gekanaliseerde Hollandse IJssel?

A: Daar is naar gekeken, maar Schoonhoven is in die route het knelpunt. Daar kan weinig water doorheen.

V: Is het mogelijk om de watergang voor de KWA te isoleren?

A: Dat wordt meegenomen in de te onderzoeken alternatieven. Bedankt voor het idee!

V: Als de duinen bij Scheveningen en Noord-Holland gebruikt worden voor drinkwater, waarom is het water in het westen dan te zout?

A: Het water om drinkwater te maken in de duingebieden wordt met pijpleidingen vanuit andere delen van Nederland (o.a. uit de Lek bij Vreeswijk en de afgedamde Maas bij Brakel) naar de duinen getransporteerd, geïnfilterd in de duinen en vervolgens gezuiverd tot drinkwater. Dit is dus ander water dan het natuurlijke (zoutere) water in de omgeving.

Bert de Groot sluit de plenaire vragenronde af met de volgende boodschap: Ik wil wel benadrukken dat de geluiden die jullie laten horen heel belangrijk zijn en dat we die serieus nemen.

Vraag naar aanleiding van de presentatie over de Kader Richtlijn Water:

Wat zijn nutriënten?

Nutriënten zijn voedingsstoffen zoals stikstof en fosfaat. Als er te veel voedingsstoffen (nutriënten) in de sloot terecht komen, ontstaan problemen, bijvoorbeeld kroos. Ook gaan bepaalde plantensoorten overwoekeren in de sloot.

Communicatie over het project en samenwerking met het gebied

Aan het eind van de avond stelt Liesbeth de vraag aan de aanwezigen hoe zij het liefst geïnformeerd en betrokken willen worden bij het project. Uit de zaal komen de volgende ideeën.

- via de nieuwsbrief @grariër. (aan te melden via www.hdsr.nl/actueel)
- mail en brieven aan direct betrokkenen, bijvoorbeeld grondeigenaren
- informatieavonden in het gebied
- twitter

Vervolg

Liesbeth geeft aan dat er op de website van HDSR een aparte pagina is van de KWA, www.destichtserijnlanden.nl/kwa. Op die pagina staat nu al informatie over het project en deze zal actueel gehouden worden.

Op deze pagina is ook de interactieve kaart te vinden. Op die kaart kunt u aandachtspunten aangeven of ideeën aandragen voor mogelijke oplossingen.

Op dit moment, eind november, zijn er drie opmerkingen binnen gekomen. Wij denken dat er meer ideeën, aandachtspunten zijn in dit gebied om mee te nemen in de verkenning en stellen daarom de interactieve kaart nog langer open daarvoor. U kunt uw aandachtspunten nog doorgeven tot 31 december.

In februari 2016 zal een nieuwe bijeenkomst worden georganiseerd. De resultaten van de hydrologische berekeningen zijn dan bekend. Een goed moment om elkaar weer te informeren. In welke vorm (breed of met een kleiner gezelschap, waarbij iedere functie is vertegenwoordigd) de bijeenkomst plaatsvindt is nu nog onduidelijk. Binnenkort meer daarover.

Dit verslag zal ook op de KWA-pagina geplaatst worden. Door de aanwezigen in de zaal is aangegeven daar geen problemen mee te hebben.

Liesbeth bedankt alle aanwezigen alvast voor hun tijd en informatie en hoopt op een prettige samenwerking in de komende jaren.